

1.2.2024

OAJ:N ESITYKSET NORMINPURKUUN

OAJ:n ehdotukset kuntia koskevien normin purkamiseen ovat seuraavat:

1. PERUSOPETUS

Norminpurkua perusopetuksen osalta ei pidä arvioida erillisenä asiana hallitusohjelmassa olevasta perusopetuslain uudistamisesta ja laatukriteereiden päivittämistarpeen arvioinnista.

Pidennetty oppivelvollisuus muuttuisi varhennetuksi oppivelvollisuudeksi

Ehdotus purettavaksi, väljennettäväksi tai uudistettavaksi normiksi

Perusopetuslaki 4 § 1 mom., 9 § 2 mom., 17 § 6 mom. 26 a § 2 mom. ja 33 § 1 mom.
Perusopetusasetus 2 § 3 mom. ja 10 § 3 mom. 3 kohta
Oppivelvollisuuslaki 2 § 3 mom., 3 § 2 mom., 24 § 1–2 mom.

Mitä haittoja kyseisestä normista on aiheutunut?

Normista ei ole aiheutunut haittoja, päinvastoin se turvaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Oppivelvollisuuden laajennettua 18 ikävuoteen ei termi pidennetty oppivelvollisuus kuitenkaan kuvaa osuvasti sitä, mistä pidennetyssä oppivelvollisuudessa on kyse eli että esiopetukseen osallistumisessa on poikkeuksia. Termi varhennettu oppivelvollisuus olisi osuvampi termi.

Mitä hyötyjä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Kun oppivelvollisuuden kesto laajennettiin 18 ikävuoteen, korostui aiempaa vahvemmin se, että pidennetyssä oppivelvollisuudessa kyse on nimenomaan vuosista ennen oppivelvollisuuden alkua. Termin muuttaminen selkeyttäisi asiaa kertomalla sen, että muutokset tapahtuvat nimenomaan oppivelvollisuuden alussa eli sitä varhennetaan.

Mitä riskejä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Tekninen termin muuttaminen ei sisällä riskejä.

Millä tavalla normin kohteena olevaa tehtävää ja sen järjestämistä tulisi uudistaa?

Nykyisen pidennetyn oppivelvollisuuden järjestäminen tulisi tapahtua niin, että käytetään termiä varhennettu oppivelvollisuus.

Tulisiko normin purkamisen, väljentämisen tai uudistamisen koskea samalla tavoin kaikenlaisia kuntia vai erityisesti tietyn tyyppisiä kuntia?

Kyllä.

Pitäisikö normin purkamista, väljentämistä tai uudistamista ensin kokeilla joidenkin kuntien kanssa?

Ei.

Opetussuunnitelmasta tiivis ja selkeäkielinen versio

Ehdotus purettavaksi, väljennettäväksi tai uudistettavaksi normiksi

Perusopetuslain 14 § 2 momentti.

Mitä haittoja kyseisestä normista on aiheutunut?

Opetussuunnitelma on paisunut niin laajaksi, etteivät oppilaat ja heidän vanhempansa löydä sieltä ydinasioita ja vain harva jaksaa sitä lukea.

Mitä hyötyjä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Ydinasiat sisältävä selkeäkielinen tiivistelmä mahdollistaisi paremmin vanhemmille sekä oppilaille perehtymisen niihin asioihin, jotka ovat keskeisimpiä asioita peruskoulussa. Opetussuunnitelma tulisi tutummaksi kaikille osapuolille ja kansallisesti olisi yhteisymmärrys keskeisistä ydin asioista ja mitä ne tarkoittavat.

Mitä riskejä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Riskinä on se, ettei opetushallituksen resurssit riitä tähän työhön.

Millä tavalla normin kohteena olevaa tehtävää ja sen järjestämistä tulisi uudistaa?

Opetushallituksen velvoitetta laatia opetussuunnitelma uudistetaan niin, että lisätään perusopetuslain 14 § 2 momenttiin opetushallitukselle velvoite laatia kansallisesta opetussuunnitelmasta ydinasiat sisältävä selkeäkielinen tiivistelmä. Tämä palvelisi sekä opettajia arjessa että mahdollistaisi paremmin vanhemmille sekä oppilaille perehtymisen niihin asioihin, jotka ovat keskeisimpiä asioita peruskoulussa.

Tulisiko normin purkamisen, väljentämisen tai uudistamisen koskea samalla tavoin kaikenlaisia kuntia vai erityisesti tietyn tyyppisiä kuntia?

Kyllä.

Pitäisikö normin purkamista, väljentämistä tai uudistamista ensin kokeilla joidenkin kuntien kanssa?

Ei.

Oppimisen tuen säännökset uudistettava kokonaan

Ehdotus purettavaksi, väljennettäväksi tai uudistettavaksi normiksi

Perusopetuslain 16–18 §:t. Puretaan koko nykyinen perusopetuksen oppimisen tuki ja sitä koskevat normit eli tehostettu ja erityinen sekä opetussuunnitelmassa mainittu yleinen tuki sekä niihin liittyvät oppilaalle laadittavat lukuisat asiakirjat, kuten pedagoginen selvitys ja -arvio sekä oppimissuunnitelma ja henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.

Mitä haittoja kyseisestä normista on aiheutunut?

Oppimisen tuen normit säättävät vain tuen portaasta eli tason, jolla oppilas on (yleinen, tehostettu- tai erityinen tuki). Portaat eivät turvaa oppilaalle riittävää oppimisen tukea ja tuen portaiden välinen ero on käytännössä ollut usein epäselvä. Opettajien aika kuluu oppimisen tuen suunnitteluun ja useiden erilaisten pedagogisten asiakirjojen laadintaan, mutta resursseja niissä kirjattuihin tukitoimiin ei aina myönnetä. Oppimisen tukea tarvitsevien oppilaiden määrä on kasvanut vuosi vuodelta, vaikka toisaalta esimerkiksi PISAssa heikon osaamisen omaavista oppilaista merkittävä osa ei ole edes ollut oppimisen tuen piirissä eikä ole siten saanut oppimisen tukea. Tuen nykyinen normisto ei ole näin ollen turvannut kaikille oppilaille perusopetuslain lupaamaa riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

Mitä hyötyjä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Osaamistaso nousee ja tukea tarvitsevien oppilaiden määrä pitkällä aikavälillä kääntyy laskuun, kun nykyisten normien sijaan säädetään jatkossa täsmällisesti oppimisen tukimuodoista, joita oppilaalle annetaan. Huoltajat tietävät millaista tukea lapsi saa. Opettajien aika kohdentuu tukimuotojen toteuttamiseen eikä pedagogisten asiakirjojen laatimiseen.

Mitä riskejä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Riski on siinä, että oppilas ei saa tarvitsemaansa tukea riittävästi ja oikea-aikaisesti. Oppilaan oppimisen tuesta ei tehdä päätöksiä, jotka vastaavat sitä tarvetta, joka hänellä on.

Millä tavalla normin kohteena olevaa tehtävää ja sen järjestämistä tulisi uudistaa?

Säädetään tilalle erillinen luku oppimisen tuesta. Uudessa luvussa olisi oma erillinen säännös kaikista tukimuodoista, joita opetuksen järjestäjän tulee tarjota. Oppimisen tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada tukimuotoja oman tarpeensa mukaisesti heti tuen tarpeen ilmetessä. Mikäli oppilaan tarve saada jotakin säädetystä tukimuodosta on pidempiaikaista ja säännöllistä, edellytetään että tukimuodosta tehdään muutoksenhakukelpoinen päätös. Vain päätöksen mukaisen tukimuodon toteutuksesta laaditaan erikseen pedagoginen tuen toteuttamisen suunnitelma. Tätä päivitetään oppilaan tuen tarpeen mukaan eikä muita erillisiä suunnitelmia tarvita. Muutoksenhakukelpoinen päätös on tehtävä myös siinä tilanteessa, jos oppilaalle ei anneta

pidempiaikaista säännöllistä tukea, jota hänelle on anottu, jotta asiaan voidaan hakea muutosta.

Tulisiko normin purkamisen, väljentämisen tai uudistamisen koskea samalla tavoin kaikenlaisia kuntia vai erityisesti tiettyntyyppisiä kuntia?

Kyllä. Kuntien erilaisuus ei saa tarkoittaa sitä, että niiden järjestämät kasvatus- ja sivistyspalvelut eriytyisivät. Niiden järjestäminen on kuntien keskeisin lakisääteinen tehtävä. Asuipa lapsi, oppilas tai opiskelija missä tahansa kunnassa, hänen on voitava luottaa siihen, että normit turvaavat hänen yhdenvertaiset oikeutensa sivistyksellisiin perusoikeuksiin ja hän saa laadukasta varhaiskasvatusta sekä esi- ja perusopetusta ja muuta koulutusta.

Pitäisikö normin purkamista, väljentämistä tai uudistamista ensin kokeilla joidenkin kuntien kanssa?

Ei. Sivistykselliset perusoikeudet eivät ole kokeilukohde, vaan niihin on oltava kaikilla yhdenvertainen oikeus. Jo nyt lainsäädäntö säätelee vain alimman minimitason sivistyspalveluille ja jokainen kunta saa kokeilla sivistyspalveluiden järjestämistä tätä minimitasoa paremmin. Tähän minimitason ylittämiseen tulisi kuntia kannustaa.

Lainsäädäntömme yksi päätarkoitus perustuslaista lähtien on suojata ja turvata heikomman osapuolen oikeuksia ja asemaa. Sivistykselliset perusoikeudet turvaavat jokaiselle oikeuden maksuttomaan perusopetukseen ja yhtäläisen mahdollisuuden saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Sivistyksellisiä perusoikeuksia koskevan säädöspohjan on oltava täsmällinen ja turvattava koulutuksellista tasa-arvoa kaikkialla Suomessa.

Lapsia koskevien sivistyksellisten perusoikeuksien osalta on otettava huomioon, että YK:n lasten oikeuksien sopimus edellyttää, että Suomessa kaikissa julkisen hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lapsen koulutuksen tulee pyrkiä lapsen persoonallisuuden, lahjojen sekä henkisten ja ruumiillisten valmiuksien mahdollisimman täyteen kehittämiseen ja koulutuksen tulee vastata valtion asettamaa vähimmäistasoa. Tämä vähimmäistaso muodostuu säädöspohjasta.

Suomessa kuntien päätehtävänä on järjestää varhaiskasvatusta sekä esi- ja perusopetusta. Lisäksi ne voivat järjestää taiteen perusopetusta sekä yllä pitää vapaan sivistystyön oppilaitoksia kuten kansalaisopistoja ja hakea järjestämisluvan lukio- sekä ammatilliseen koulutukseen.

Kuntien tärkein tehtävä SOTE-uudistuksen jälkeen on kasvatus- ja sivistyspalveluiden järjestäminen. Kunnat ovat hyvin erilaisia esimerkiksi koon, väkiluvun, sijainnin, olosuhteiden, taloudellisten resurssien ja kuntalaisten ikärakenteen suhteen. Kuntien erilaisuus ei kuitenkaan saa tarkoittaa sitä, että niiden järjestämät kasvatus- ja

sivistyspalvelut eriytyisivät niin, että osa kunnista ei täyttäisi edes lain nykyisin säätämää minitasoa.

Oppimista ja opetusta häiritsevien esineiden ja aineiden ennaltaehkäisevä haltuunotto

Ehdotus purettavaksi, väljennettäväksi tai uudistettavaksi normiksi

Perusopetuslaki 36 d § 1 mom.

Mitä haittoja kyseisestä normista on aiheutunut?

Normi sallii rehtorin tai koulun opettajan yhdessä tai erikseen työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta muun muassa sellaisen esineen, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista. On erittäin valitettavaa, ettei häirintää sallita ennaltaehkäistävän siten, että esineen tai aineen, jonka tiedetään häiritsevän opetusta ja oppimista, voisi ottaa haltuun jo oppitunnin alussa ennen kuin sillä häiritään. Koska tällainen häirinnän ennaltaehkäisy ei ole sallittua, keskeytyy opetus ja oppiminen useita kertoja päivässä. Samalla oppitunnista kuluu aikaa siihen, että häirintä saadaan loppumaan ja esine haltuun otettua. Nämä tilanteet aiheuttava myös usein muuta ylimääräistä hankaluutta, sillä aina häiriötä esineellä aiheuttava oppilas ei tahdo noudattaa opettajan määräyksiä esineen tuomisesta opettajan haltuun.

Mitä hyötyjä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Oppitunneilla on parempi työrauha, kun häiriöt ja niistä johtuvat keskeytykset vähenevät ja huomio voidaan keskittää opetukseen ja oppimiseen. Oppilaiden ja opettajan välinen vuorovaikutus paranee, keskittymiskyky kehittyy ja osaamistaso kääntyy vähitellen nousuun.

Mitä riskejä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Vahingonkorvaus- ja näpistystapausten määrä kouluissa ja oppilaitoksissa voi kasvaa. Jos esimerkiksi oppilaiden kännykät, vapet, energijuomat jne. kerätään tunnin ajaksi valvomattomaan paikkaan, voi joku ottaa luvatta toisen kännykän tai muun esineen tai kännykkä ja muu esine voi syystä tai toisesta vaurioitua sinä aikana, kun se on haltuun otettu.

Millä tavalla normin kohteena olevaa tehtävää ja sen järjestämistä tulisi uudistaa?

Rehtorille ja koulun opettajalle tulee säätää oikeus yhdessä tai erikseen koulutyöpäivän aikana ottaa haltuunsa ja määrätä, missä oppilaan on säilytettävä esineitä ja aineita, joilla arvioidaan oppilaan voivan häiritä opetusta tai oppimista, ennaltaehkäistäkseen oppimisen ja opetuksen häirintätilanteen syntymisen. Esineet ja aineet palautetaan oppilaalle oppitunnin tai koulutyöpäivän päätyttyä.

Koulun rehtorilla ja opettajalla on oltava oikeus kieltää ennalta oppitunnilla sellaisten esineiden ja aineiden käyttö sekä sellainen tekeminen, joiden jo etukäteen tiedetään häiritsevän opetusta tai oppimista. Sen lisäksi, että sellainen toiminta ja esineiden tai

aineiden käyttö on voitava oppitunnilla kieltään, on koulun rehtorilla ja opettajalla oltava oikeus myös määrätä, missä niitä oppitunnin tai koulupäivän ajan säilytetään. Tällaisia esineitä ja aineita ovat muun muassa erilaiset mobiililaitteet kuten kännykät, erilaiset sähkötupakat, nikotiinipussit ja energiajuomat.

Tulisiko normin purkamisen, väljentämisen tai uudistamisen koskea samalla tavoin kaikenlaisia kuntia vai erityisesti tiettyntyyppisiä kuntia?

Kyllä.

Pitäisikö normin purkamista, väljentämistä tai uudistamista ensin kokeilla joidenkin kuntien kanssa?

Ei.

2. PERUSOPETUS, LUKIO JA AMMATILLINEN KOULUTUS

Arvioinnit: rajataan velvollisuutta tehdä arviointeja

Ehdotus purettavaksi, väljennettäväksi tai uudistettavaksi normiksi

Perusopetuslain 21 §, lukiolain 56 § ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 126 §, joiden mukaan mm. opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Mitä haittoja kyseisestä normista on aiheutunut?

Kulun tai oppilaitoksen rehtori ja opettajat voivat joutua lukuvuoden aikana organisoimaan jopa 15 hyvin erilaista ulkopuolisten tahojen teettämää arviointia tai tutkimusta. Tämä tarkoittaa merkittävää lisätyötä, jonka tekemiselle ei ole lähtökohtaisesti osoitettu työaikaa. Tämä aiheuttaa stressiä sekä uuvuttaa. Lisäksi merkittävä osa arvioinneista ja tutkimuksista teetetään oppilailla ja opiskelijoilla oppitunneilla. Niille asioille, jotka on näiden oppituntien aikana aikataulutettu opittavaksi, on koetettava saada mahtumaan muiden asioiden oppitunteihin. Jos tämä toistuu useamman kerran lukuvuodessa, voi seurauksena olla se, että moni asia jää pikaisesti ja pinnallisesti läpikäytyksi.

Kun kyse on järjestäjän tekemästä omasta arvioinnista, puuttuu siltä ilman valtakunnallisia laatukriteereitä pohja, johon verrata selvitetävän asian tilannetta: onko se hyvä vai huono. Vastajiltakin puuttuu kriteerit, joiden mukaan he arviota voisivat antaa. Arviointiasetelma voidaan muodostaa vapaasti sellaiseksi, että se tuottaa halutun lopputuloksen.

Mitä hyötyjä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa voidaan luottaa siihen, että lukuvuosisuunnitelma ja muut suunnitelmat ja aikataulut opetettavista asioista eivät muutu jatkuvasti ulkopuolisten arviointien ja tutkimusten takia, stressi ja ylimääräinen työ, johon ei ole työaikaa eikä resursseja, vähenevät.

Mitä riskejä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Vastausten saaminen arviointeihin ja tutkimuksiin vähenee, ellei niitä suunnitella kansallisella tasolla paremmin niin, että vastauksia kerätään eri päiväkodeista, kouluista ja oppilaitoksista.

Millä tavalla normin kohteena olevaa tehtävää ja sen järjestämistä tulisi uudistaa?

Valtakunnallisesti olisi ehdottomasti paremmin ennalta aikataulutettava ja tiedotettava päiväkoteja ja kouluja sekä oppilaitoksia vuoden aikana ulkopuolisten tahojen teettämistä arvioinneista ja tutkimuksista, jotta niiden määrä olisi kohtuullinen kaikille osapuolille. Arviointien määrää, johon opetuksen ja koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus osallistua, on myös rajattava niin, että yhden lukuvuoden aikana yksittäisellä päiväkodilla, koululla tai oppilaitoksella on velvollisuus vastata enintään neljään arviointiin tai tutkimukseen. Jos niitä tulisi enemmän, ei niihin olisi velvollisuutta vastata.

Ulkopuolisten tekemät arvioinnit ja tutkimukset tulisi kohdentaa opetuksen ja koulutuksen järjestäjälle eikä suoraan päiväkoteihin, kouluille tai oppilaitoksiin, jolloin opetuksen järjestäjä pystyy kohdentamaan arviointeja ja tutkimuksia niin, että yksittäiselle koululle tai yksikölle niitä ei tule saman aikaisesti useita eikä kohtuutonta määrää lukuvuoden aikana.

Opetuksen- ja koulutuksen järjestäjän omien arviointien perustaksi on laadittava valtakunnalliset laatukriteerit opetuksen ja koulutuksen järjestämiselle, jotta esimerkiksi arviointiin vastaavilla oppijoilla ja huoltajilla on jotakin, mihin perustaa arviointinsa.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjällä on oltava myös velvoite osoittaa työaika ja resursseja arviointien tekemiseen. Arvioinnit ovat hyvin erilaisia ja osa niistä vaatii huomattavan määrän ylimääräistä työaika ja työtä rehtoreilta ja opettajilta.

Tulisiko normin purkamisen, väljentämisen tai uudistamisen koskea samalla tavoin kaikenlaisia kuntia vai erityisesti tiettyntyyppisiä kuntia?

Kyllä.

Pitäisikö normin purkamista, väljentämistä tai uudistamista ensin kokeilla joidenkin kuntien kanssa?

Ei.

Opetuksen epääminen mahdolliseksi viideksi päiväksi

Ehdotus purettavaksi, väljennettäväksi tai uudistettavaksi normiksi

Perusopetuslain 36 § 3 momentti ja 29 §, lukiolaki 41 § 3 momentti ja 40 § sekä laki ammatillisesta koulutuksesta 85 § 4 momentti ja 80 §.

Mitä haittoja kyseisestä normista on aiheutunut?

Normit opetuksen epäämisestä: Nykyinen noin vuorokauden mittainen aika opetuksen epäämiseen perusopetuksessa on aivan liian lyhyt, jotta pystytään toteuttamaan säännökseen kirjatut kaikki velvoitteet eli selvittämään tapahtumaa ja sen taustoja, suunnittelemaan evätyn oppilaan paluuta takaisin opetukseen, tarjoamaan oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukemaan turvallista paluuta opetukseen ja laatimaan oppilaalle suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Vastaavasti myös lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa enintään kolmen päivän mittainen epääminen on osassa tapauksia liian lyhyt.

Lisäksi se, että epäämisestä säädetään kurinpitotoimien yhteydessä, on aiheuttanut sen, että sitä ei tunnisteta turvaamistoimenpiteeksi, vaan mielletään kurinpidoksi, jota se ei ole. Epäämisessä on kyse turvaamistoimesta, jotta opetuksen ja koulutuksen järjestäjä voi täyttää velvoitteensa taata kaikille oppijoille oikeuden turvalliseen opiskeluympäristöön ja suojata oppijoita kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä.

Mitä hyötyjä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Kun siirretään epäämistä koskeva säännös perusopetuslaissa, lukiolaissa ja laissa ammatillisesta koulutuksesta turvallista opiskeluympäristöä koskevan säännöksen alle, jokainen ymmärtää, että epääminen ei ole kurinpitotoimi, vaan turvaamistoimi. Sitä käytetään turvaamistoimena, kun on tilanne, jossa yksittäinen oppija tai useampi oppija yhdessä vaarantaa oman tai muiden oppijoiden tai koulun tai oppilaitoksen henkilöstön oikeuden turvalliseen opiskeluympäristöön.

Kun perusopetuslain, lukiolain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain pykälää väljennetään niin, että epäämisaikaa pidennetään enintään viiden koulutyöpäivän mittaiseksi, mahdollistuu rehtorille parempi harkintavalta kunkin yksittäistapauksen osalta. Rehtori voi tällöin riittävästi ottaa huomioon, mitä turvallisen opiskeluympäristön turvaaminen edellyttää ja vaatiiko toimien toteuttaminen yhden vai enintään viisi koulupäivää aikaa. Väljentäminen ei siis tarkoita, että epäämisen on oltava viisi päivää, vaan se tuo väljyyttä harkintaan, kuinka paljon aikaa turvallisuuden palauttamiseen ja säännöksen mukaisten toimien toteuttamiseen kussakin yksittäisessä tilanteessa tarvitaan.

Oppimisympäristön turvallisuus paranee kaikkien osapuolien näkökulmasta ja kaikkien oppijoiden tuen tarve pystytään paremmin ottamaan huomioon tilanteessa, jossa epäämistä turvaamistoimena joudutaan käyttämään. Lisäksi pystytään toteuttamaan säännökseen kirjatut kaikki velvoitteet eli selvittämään tapahtumaa ja sen taustoja, suunnittelemaan oppijan paluuta takaisin opetukseen, tarjoamaan oppijalle opiskelu-huollon palveluita sekä tukemaan turvallista paluuta opetukseen ja laatimaan oppijalle suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Mitä riskejä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Oppija, jonka oikeus opetukseen joudutaan epäämään, voi tarvita tukiopetusta, jos hän epäämisen seurauksena jäisi tilapäisesti jälkeen opetuksesta. Perusopetuksessa oppilaalla on oikeus tällöin saada tukiopetusta, mutta toisella asteella ei lakisääteistä oikeutta tukiopetukseen ole. Mikäli tätä samaa oikeutta tukiopetukseen ei lisätä lukio- lakiin ja ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin vähintään opiskelijalle, jonka oikeus opetukseen on evätty, on riski, että siellä opiskelija, jonka oikeus opetukseen on evätty, voi jäädä jälkeen opetuksesta.

Millä tavalla normin kohteena olevaa tehtävää ja sen järjestämistä tulisi uudistaa?

Oikeus evätä oppijan osallistuminen opetukseen laajennetaan enintään viiden koulu- työpäivän mittaiseksi perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa ja samalla siirretään epäämistä koskeva säännös kurinpitoa koskevan pykälän alta turvallisesta opiskeluympäristöstä säätävän pykälän alle, koska kyseessä on turvaa- mistoimi eikä kurinpito.

Säädetään lukiolakiin sekä lakiin ammatillisesta koulutuksesta opiskelijalle oikeus saada tukiopetusta, jos hän on tilapäisesti jäänyt jälkeen opetuksesta.

Tulisiko normin purkamisen, väljentämisen tai uudistamisen koskea samalla tavoin kaikenlaisia kuntia vai erityisesti tiettytyyppisiä kuntia?

Kyllä.

Pitäisikö normin purkamista, väljentämistä tai uudistamista ensin kokeilla joidenkin kuntien kanssa?

Ei.

Oppivelvollisen määräaikainen erottaminen enintään kuukaudeksi mahdolliseksi rehtorin toimesta

Ehdotus purettavaksi, väljennettäväksi tai uudistettavaksi normiksi

Perusopetuslaki 36 a § 7 mom., lukiolaki 42 § 4 mom. ja laki ammatillisesta koulutuk- sesta 93 § 1 mom.

Mitä haittoja kyseisestä normista on aiheutunut?

Määräaikaista erottamista käytetään äärettömän harvoin.

Siihen liittyvä prosessi ja käytännön järjestelyt on tehty niin byrokraattisiksi, ettei menettelyyn ryhdytä. Silloin, kun asia on selvä ja kyseeseen tulisi lyhytaikainen alle kuukauden kestävä määräaikainen erottaminen, pitäisi päätöksenteon olla mahdollista koulun tai oppilaitoksen rehtorin toimesta myös oppivelvollisten kohdalla.

Tiedossa ei ole, että toisella asteella asiassa olisi ollut ongelmia tai opiskelijoiden oikeusturva olisi vaarantunut, vaikka rehtorilla on oikeus erottaa opiskelija, joka ei ole oppivelvollinen, enintään kolmen kuukauden määräajaksi.

Kaikista byrokraattisinta määräaikainen erottaminen on ammatillisen koulutuksen osalta rekisteröidyn yhteisön tai säätiön järjestämässä koulutuksessa olevan oppivelvollisen osalta. Tällöin määräaikaisesta erottamisesta päättää kyseisen koulutuksen järjestäjän kotipaikan mukaisen kunnan asettama monijäseninen toimielin rehtorin esityksestä. Kunnan monijäsenisen toimielimen on annettava kyseinen päätös tiedoksi koulutuksen järjestäjälle.

Määräaikaisesti erotettu oppivelvollinen ei jää jälkeen opetuksesta, joten hänen oppivelvollisuutensa ei vaarannu erottamisesta huolimatta. Määräaikaisesti erotetun osalta on erikseen perusopetuslaissa säädetty, että erotetulle on järjestettävä sellainen opetus, ettei hän jää opinnoissaan jälkeen, joten oppivelvollisuuden suorittaminen ei vaarannu. Vastaavasti muiden oppivelvollisten osalta on oppivelvollisuuslaissa (8 §) säädetty, että heille tulee laatia suunnitelma oppivelvollisuuden suorittamisesta määräaikaisen erottamisen aikana, heidän tulee suunnitelman mukaisesti edistää opintojaan ja oppivelvollisella on myös tällöin oikeus saada sellaista opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa opintojen etenemisen suunnitelman mukaisesti.

Mitä hyötyjä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Niissä ääritilanteissa, joissa mikään muu kurinpitokeino ei ole auttanut ja saanut oppijaa noudattamaan lainsäädäntöä ja järjestyssääntöjä, voitaisiin lyhytaikaista määräaikaista erottamista käyttää nykyistä useammin kevyemmällä byrokratialla vaarantamatta kuitenkaan oppivelvollisen oikeusturvaa. Erottaminen voisi havahduttaa oppijan sekä hänen läheisensä ymmärtämään tilanteen vakavuuden. Lisäksi se saattaisi oppivelvollisen tilanteen sosiaalitoimesta vastaavan tahon tietoon ja toimisi näin yhtenä kanavana tuomaan esille sitä, millaista tukea sosiaalitoimen palveluiden kautta oppivelvollinen ja mahdollisesti hänen perheensä tarvitsevat.

Mitä riskejä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Kun päätöksen voi tehdä rehtori yksin jää puuttumaan monijäsenisen toimielimen näkökulma asiasta. Koska päätöksestä olisi muutoksenhakuoikeus on riski pieni.

Millä tavalla normin kohteena olevaa tehtävää ja sen järjestämistä tulisi uudistaa?

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjälle on säädettävä oikeus antaa monijäsenisen toimielimen lisäksi myös rehtorille toimivalta erottaa oppivelvollinen enintään kuukauden pituiseksi määräajaksi.

Tulisiko normin purkamisen, väljentämisen tai uudistamisen koskea samalla tavoin kaikenlaisia kuntia vai erityisesti tiettytyyppisiä kuntia?

Kyllä.

Pitäisikö normin purkamista, väljentämistä tai uudistamista ensin kokeilla joidenkin kuntien kanssa?

Ei.

Tupakkalaki: myös nikotiinittomat tupakkatuotteita muistuttavat tuotteet kiellettävä päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa. Niiden haltuun ottaminen sekä tarkastaminen mahdolliseksi opettajalle ja rehtorille.

Ehdotus purettavaksi, väljennettäväksi tai uudistettavaksi normiksi

Tupakkalaki ja siihen esitetyt muutokset 74 § ja 118 §

Mitä haittoja kyseisestä normista on aiheutunut?

Peruskoulussa ja toisella asteella oppijoiden keskuudessa on perinteinen tupakointi vähentynyt, mutta samanaikaisesti on lisääntynyt erilaiset sähkötupakat ja nuuskapussit. Opettajan on mahdotonta erottaa, onko kyseessä tupakan vastikkeeksi luokiteltava nikotiiniton tuote, nikotiiniton nestettä sisältävä laite vai nikotiinia sisältävä sähkösavuke.

Tupakkalakia ollaan päivittämässä, mutta siihen ei olla tekemässä riittäviä muutoksia, joita terveellinen ja turvallinen oppimisympäristö kouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa edellyttäisi. Jatkossa savuttomat nikotiinituotteet kuuluisivat tupakointikiellon piiriin, eikä niitä saisi käyttää päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- tai ulkotiloissa. Tämä on hyvä ja tarpeellinen lisäys, mutta lakia on kuitenkin täsmennettävä vielä lisää päiväkotien, esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- ja ulkotilojen osalta niin, että niissä ei saa käyttää myöskään ns. energiapusseja tai inhaloitavia tuotteita riippumatta siitä, käytetäänkö niissä höyrystettäväksi tarkoitettua nikotiininesettä vai nikotiiniton nestettä.

Tehokas puuttuminen mm. sähkötupakan käyttöön edellyttää, että tupakkalain 74 §:n mukainen kiello koskee kaikkea sähkötupakan käyttöä siitä riippumatta sisältääkö käytetty aine tupakkaa tai nikotiinia.

Kaikkien tupakkalain alaisten tuotteiden hallussapitokiello koskisi alle 18-vuotiaita. Tätä hallussapitokiellon ikäraja pitää nostaa 18 vuoden sijaan 20 vuoteen.

Valtakunnallisesti on lisäksi ohjeistettava ja tiedotettava rehtoreita, opettajia, vanhempia ja oppijoita rehtorin ja opettajan oikeudesta koulupäivän aikana kieltää sekä ottaa haltuun tupakka- ja nikotiinituotteet sekä niiden kaltaiset tuotteet, jotka eivät sisällä nikotiinia koulupäivän aikana.

Erikseen pitäisi arvioida tarvetta säätää rehtorille ja opettajalle oikeus tarkastaa oppilaan tavarat sen selvittämiseksi onko hänellä hallussaan tupakka- ja nikotiinituotteita tai niiden kaltaisia tuotteita, jotka eivät sisällä nikotiinia.

Mitä hyötyjä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Tämä ennaltaehkäisisi toivottavasti nuorten keskuudessa suosiossa olevan vaperuksen ja muiden tupakkatuotteiden käytön lisääntymistä ja mahdollistaisi paremmin puuttumisen koulupäivän aikana.

Mitä riskejä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

-

Millä tavalla normin kohteena olevaa tehtävää ja sen järjestämistä tulisi uudistaa?

Tupakkalain 74 § ja 118 § on täsmennettävä päiväkotien, esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- ja ulkotilojen osalta niin, että niissä ei saa käyttää myöskään ns. energiapusseja tai inhaloitavia tuotteita riippumatta siitä, käytetäänkö niissä höyrystettäväksi tarkoitettua nikotiininesettä vai nikotiinitonta nestettä. Tupakkalain 74 §:n mukaisen kiellon on koskettava kaikkea sähkötupakan käyttöä siitä riippumatta sisältääkö käytetty aine tupakkaa tai nikotiinia. Lisäksi kaikkien tupakkalain alaisten tuotteiden hallussapitokiellon ikäraja pitää nostaa 18 vuoden sijaan 20 vuoteen.

Valtakunnallisesti on lisäksi ohjeistettava ja tiedotettava rehtoreita, opettajia, vanhempia ja oppijoita rehtorin ja opettajan oikeudesta koulupäivän aikana kieltää sekä ottaa haltuun tupakka- ja nikotiinituotteet sekä niiden kaltaiset tuotteet, jotka eivät sisällä nikotiinia koulupäivän aikana.

Erikseen pitäisi arvioida tarvetta säätää perusopetuslaissa ja toisen asteen lainsäädännössä rehtorille ja opettajalle oikeus tarkastaa oppilaan/opiskelijan tavarat sen selvittämiseksi onko hänellä hallussaan tupakka- ja nikotiinituotteita tai niiden kaltaisia tuotteita, jotka eivät sisällä nikotiinia.

Tulisiko normin purkamisen, väljentämisen tai uudistamisen koskea samalla tavoin kaikenlaisia kuntia vai erityisesti tiettyntyyppisiä kuntia?

Kyllä.

Pitäisikö normin purkamista, väljentämistä tai uudistamista ensin kokeilla joidenkin kuntien kanssa?

Ei.

Kirjaamis- ja suunnitelmavelvollisuutta kevennettävä

Ehdotus purettavaksi, väljennettäväksi tai uudistettavaksi normiksi

Erillisten suunnitelmien ja kirjaamisten määrää on vähennettävä perusopetuksessa, lukiossa sekä ammatillisissa oppilaitoksissa. Se, että jatkuvasti on kirjattava erilaisia

asioita ja kaikkiin asioihin on oltava erillinen koulu tai oppilaitoskohtainen suunnitelman vie aikaa, jota ei ole. Niiden laadinnan lisäksi mahdollisuus osata ja pysytä noudattamaan niitä kaikkia aiheuttaa stressiä ja uuvuttaa rehtoreita ja opettajia, sillä lukuisia suunnitelmiin kuuluvia asioita pitäisi myös opettaa ja ottaa osaksi opetusta.

Lukuisten erillisten koulu- ja oppilaitoskohtaisten suunnitelmien sijaan pitäisi opetuksen tai koulutuksen järjestäjäkohtainen suunnitelma olla riittävä ja suunnitelmien määrää pitäisi vähentää ottamalla erillisten suunnitelmien asiat osaksi valtakunnallista opetussuunnitelmaa ja sitä kautta tulla osaksi paikallisia opetussuunnitelmia ja koulujen sekä oppilaitosten toimintakulttuuria sekä opetusta.

Tässä esimerkkiluettelo osasta perusopetuksessa laadittavista suunnitelmista ja valtaosa näistä suunnitelmista on laadittava myös lukioissa sekä ammatillisissa oppilaitoksissa.

- Opetussuunnitelma
- Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa oppilaalle laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma.
- Tehostetussa tuessa oppilaalle tehdään oppimissuunnitelma sekä pedagoginen arvio
- ennen erityistä tukea on hankittava oppilaan opetuksesta vastaavilta selvitys oppilaan oppimisen etenemisestä ja oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehty selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta sekä tehtävä näiden perusteella arvio erityisen tuen tarpeesta (*pedagoginen selvitys*). Pedagogista selvitystä on tarvittaessa täydennettävä psykologisella tai lääketieteellisellä asiantuntijalausunnolla tai vastaavalla sosiaalisella selvityksellä. Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämisestä koskeva suunnitelma yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa.
- Opetuksen järjestäjän tulee ennaltaehkäistä perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja sekä seurata ja puuttua niihin suunnitelmallisesti. Opetuksen järjestäjän tulee ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.
- Opetuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen ja kasvatuskeskustelun käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Annetut kurinpitotoimet on myös kirjattava.
- Oppilaalle, jonka oikeus opetukseen on evätty, on laadittava suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.
- Määräajaksi erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan.
- Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja oppilaan tarkastuksessa käytettävien toimenpiteiden käyttö tulee kouluissa suunnitella ja ohjeistaa.

- Oppilaskunnan toiminta tulee suunnitella opetussuunnitelman ja muiden koulun toimintaa ohjaavien suunnitelmien osana tai yhteydessä.
- Kunnan tulee hyväksyä aamu- ja iltapäivätoimintaa varten toimintasuunnitelma.
- tasa-arvosuunnitelma
- yhdenvertaisuussuunnitelma
- Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma.
- Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimenpiteet opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.
- Yksittäisen oppilaan asiantuntijaryhmän tapaamisesta on laadittava opiskelu- huoltokertomus jatkuvaan muotoon aikajärjestyksessä eteneväksi.

Mitä haittoja kyseisestä normista on aiheutunut?

Lainsäädäntöön on väljän puitelainsäädännön ja tarkastajajärjestelmän lakkauttamisen seurauksena säädetty useita suunnittelu- ja kirjaamisvelvoitteita. Näitä luvattiin purkaa jo 2018 norminpurkutalkoissa, mutta toisin on käynyt. Niitä on tullut vain lisää. Ne kasvattavat byrokratiaa ja lisäävät opettajien ja esihenkilöiden työaakkaa, johon ei ole pystytty aina kohdentamaan edes työaika. Se, että jatkuvasti on kirjattava erilaisia asioita ja kaikkiin asioihin on oltava erillinen koulu tai oppilaitoskohtainen suunnitelman aiheuttaa stressiä ja uuvuttaa rehtoreita ja opettajia. Niiden laadinnan lisäksi on mahdottomuus osata ja pysytä noudattamaan niitä kaikkia ja nivomaan lukuisia suunnitelmiin kuuluvia asioita osasi opetusta ja toimintakulttuuria.

Mitä hyötyjä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Byrokratia vähenee ja erillisten suunnitelmien tavoitteet toteutuvat yhtenäisemmin koko maassa, kun ne on tehty keskitetympin, mikä myös vähentää päällekkäisen työn tekemistä.

Mitä riskejä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Suunnitelmia on vaadittu koulu ja oppilaitostasolla tehtäväksi, koska suunnitelmien laadintaprosessia on pidetty tärkeänä ja näin on turvattu se, että jokaisen koulun ja oppilaitoksen erityispiirteet on otettu huomioon. Laadintaprosessin on katsottu sitouttavan henkilöstön suunnitelmiin.

Käytännössä valtaosassa suunnitelmia on kyse asioista, joiden on toteuduttava samoin kaikissa kouluissa ja oppilaitoksissa, minkä johdosta asiat voidaan ohjeistaa valtakunnan tasolla tai opetuksen ja koulutuksen järjestäjän toimesta ilman erillisiä koulu- ja oppilaitoskohtaisia suunnitelmia. Koska kyse on normitasoisista velvoitteista, on niitä kaikkien noudatettava.

Millä tavalla normin kohteena olevaa tehtävää ja sen järjestämistä tulisi uudistaa?

Erillisten suunnitelmien ja kirjaamisten määrää on vähennettävä perusopetuksessa, lukiossa sekä ammatillisissa oppilaitoksissa. Tähän on monta keinoa. Lukuisten erillis-

ten koulu- ja oppilaitoskohtaisten suunnitelmien sijaan pitäisi valtakunnantason ohjeistuksen tai opetuksen tai koulutuksen järjestäjäkohtaisen suunnitelman olla riittävä. Opetuksen- ja koulutuksen järjestäjällä on vähintään oltava päätösvalta siitä, tarvitaanko kustakin lakisääteisestä suunnitelmasta koulu- ja oppilaitoskohtainen versio vai riittääkö opetuksen tai koulutuksen järjestäjäkohtainen suunnitelma. Näihin erilaisiin lukuisiin suunnitelmiin on laadittava myös valtakunnallinen ohjeistus ja mallipohja. Suunnitelmien määrää voitaisi vähentää myös ottamalla erillisten suunnitelmien asiat osaksi valtakunnallista opetussuunnitelmaa ja sitä kautta tulla osaksi paikallisia opetussuunnitelmia ja koulujen sekä oppilaitosten toimintakulttuuria sekä opetusta.

Tulisiko normin purkamisen, väljentämisen tai uudistamisen koskea samalla tavoin kaikenlaisia kuntia vai erityisesti tietyntyyppisiä kuntia?

Kyllä.

Pitäisikö normin purkamista, väljentämistä tai uudistamista ensin kokeilla joidenkin kuntien kanssa?

Ei.

Oppijoiden oikeusturvan vahvistaminen

Ehdotus purettavaksi, väljennettäväksi tai uudistettavaksi normiksi

Perusopetuslakiin, lukiolakiin sekä lakiin ammatillisesta koulutuksesta on säädettävä aluehallintovirastolle oma-aloitteinen puuttumisoikeus sen epäillessä, ettei toimintaa järjestetä lainsäädännön mukaisesti sekä riittävät puuttumis- ja sanktiokeinot lainsäädännön vastaisten tilanteiden varalle.

Mitä haittoja kyseisestä normista on aiheutunut?

Oppijoiden oikeusturva on heikko, kun se perustuu vain jälkikäteiseen kantelu-prosessiin.

Mitä hyötyjä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Oppijoiden oikeusturva vahvistuu ja lain noudattaminen yhdenmukaistuu.

Mitä riskejä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Mikäli aluehallintovirastolla ei ole riittäviä resursseja oma-aloitteinen puuttumisoikeus ei käytännössä toteudu. Mikäli sillä ei ole riittäviä sanktiokeinoja, ei lainvastaista tilannetta välttämättä korjata puuttumisesta huolimatta.

Millä tavalla normin kohteena olevaa tehtävää ja sen järjestämistä tulisi uudistaa?

Osana hallituksen tavoittelemaa aluehallinnon uudistusta aluehallintovirastolle on säädettävä kasvatusta ja opetuslalle yhtenäinen oma-aloitteinen puuttumisoikeus sekä

riittävät resurssit ja toimivat sanktiokeinot. Näin mahdollistetaan lukuisten suunnittelu- ja kirjaamisvelvoitteiden purkaminen.

Lainsäädännöllä on turvattava lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden oikeudet ja minimi laatuvaatimukset sekä sanktioitava lain noudattamatta jättäminen, jotta voidaan turvata hallitusohjelmaankin sisältyvän koulutuksellisen tasa-arvon toteutuminen, osaamis- ja koulutustason nostaminen ja siirtyä hankebyrokratiasta riittävään perusrahoitukseen.

Norminpurun sijaan kasvatus- ja koulutussektorilla on tarve täsmentää normeja. Jo pitkään ovat ylimmät oikeusvalvojat sekä tutkijat kiinnittäneet huomiota siihen, että sivistyksellisistä perusoikeuksista ei säädetä riittävän täsmällisesti. Viimeisimpänä on mm. eduskunnan oikeusasiamies (EOAK/3927/2021) todennut, että oppilaiden oikeuksien toteutumisen ja myös niiden valvonnan näkökulmasta on ensisijaisen tärkeää, että perusopetusta sääntelevä lainsäädäntö on riittävän selkeää ja täsmällistä. Tähän samaan kiinnitti huomiota jo kauan sitten mm. Valtiontalouden tarkastusvirasto (K 15/2009, s. 26). Sen mukaan opetuksen ja sen rahoituksen väljät normit, suositukset ja muu informaatio-ohjaus eivät pysty turvaamaan yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumista perustuslaissa edellytetyllä tavalla.

Sen lisäksi, että normit ovat liian joustavat turvataksaan yhdenvertaisuuden ei niiden noudattamista tai noudattamatta jättämistä mikään taho nimenomaisesti oma-aloitteisesti valvo eikä määrää sanktioita. Tarkastajajärjestelmä korvattiin arviointitoiminnalla 1980-luvulla sekä jatkuvasti kasvavalla määrällä erilaisia suunnitelmia ja kirjaamisia. Sääntelyn väljyys ja informaatio-ohjaus ohjauskeinona lisäävät aluekohtaisia eroja. Nämä erot taas ovat omiaan heikentämään koulutuksellista tasa-arvoa, osaamista ja koulutustasoa.

Kasvatus- ja opetusalan lasten ja oppijoiden heikkoon oikeusturvaan on vaadittu parannuksia lukuisten eri tahojen toimesta. Kun aluehallintoa koetettiin uudistaa (HE 14/2018 vp), otti asiaan kantaa myös sivistysvaliokunta vaatien aluehallintovirastolle oikeutta valvoa oma-aloitteisesti kaikkea opetustoimen lakien mukaista toimintaa sekä tarvittavaa toimivalta puuttua sekä ennakoivasti että jälkikäteisesti ongelmakohtiin. Samaan asiaan on kiinnitetty huomiota useita kertoja aiemminkin eri yhteyksissä (mm. OKM 2012:13 sekä oikeuskanslerin oppilashuoltoa koskeva päätös Dnro OKV/6/50/2011, Karvi arvioinnissaan 4/2017). Yksi viimeisimmistä kannanotoista on selvityksessä Pukki kaalimaan vartijana.

Tulisiko normin purkamisen, väljentämisen tai uudistamisen koskea samalla tavoin kaikenlaisia kuntia vai erityisesti tiettyntyyppisiä kuntia?

Kyllä.

Pitäisikö normin purkamista, väljentämistä tai uudistamista ensin kokeilla joidenkin kuntien kanssa?

Ei.

Kaksoistutkintoa tekevän kirjoitettava vain neljä ainetta YO-kirjoitukissa

Ehdotus purettavaksi, väljennettäväksi tai uudistettavaksi normiksi

Laki ylioppilastutkinnosta 3 § ja 5 §

Mitä haittoja kyseisestä normista on aiheutunut?

Ns. kaksois- tai kolmoistutkinnon suorittaminen koetaan liian raskaana ja vaikeana, kun siihen ei sisälly joustoa kirjoitettavien aineiden suhteen.

Mitä hyötyjä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Useampi opiskelija uskaltaisi valita kaksois- ja kolmoistutkinnon suorittamisen.

Mitä riskejä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Jonkin aineen kirjoittajien määrä voisi vähentyä.

Millä tavalla normin kohteena olevaa tehtävää ja sen järjestämistä tulisi uudistaa?

Opiskelijalta, joka suorittaa kaksois- tai kolmoistutkintoa, tulisi vaatia pakollisena vain neljän aineen kirjoittaminen ylioppilastutkinnossa nykyisen viiden aineen sijaan.

Tulisiko normin purkamisen, väljentämisen tai uudistamisen koskea samalla tavoin kaikenlaisia kuntia vai erityisesti tiettyntyyppisiä kuntia?

Kyllä.

Pitäisikö normin purkamista, väljentämistä tai uudistamista ensin kokeilla joidenkin kuntien kanssa?

Ei.

Rahoitusleikkurin purkaminen

Ehdotus purettavaksi, väljennettäväksi tai uudistettavaksi normiksi

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 23 b §

Mitä haittoja kyseisestä normista on aiheutunut?

Lukiokoulutuksen ja taiteen perusopetuksen rahoitus on alimitoitettu laissa säädettyihin velvoitteisiin ja laadukkaan opetuksen järjestämiseen nähden. Joka vuosi keskimääräisiä yksikköhintoja vähennetään lukiokoulutuksen osalta 996,13 euroa ja taiteen perusopetuksen osalta 3,92 euroa.

Mitä hyötyjä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Jo valmiiksi alimitoitettuja rahoituksia ei leikata toistuvasti joka vuosi.

Mitä riskejä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

-

Millä tavalla normin kohteena olevaa tehtävää ja sen järjestämistä tulisi uudistaa?

Normi tulisi kokonaisuudessaan kumota.

Tulisiko normin purkamisen, väljentämisen tai uudistamisen koskea samalla tavoin kaikenlaisia kuntia vai erityisesti tiettytyypisiä kuntia?

Kyllä.

Pitäisikö normin purkamista, väljentämistä tai uudistamista ensin kokeilla joidenkin kuntien kanssa?

Ei.

3. AMMATILLINEN KOULUTUS

Kotoutumiskoulutuksen muuttaminen osaksi normaalia koulutusjärjestelmää

Ehdotus purettavaksi, väljennettäväksi tai uudistettavaksi normiksi

Laki kotoutumisen edistämisestä 27 §

Mitä haittoja kyseisestä normista on aiheutunut?

Kyseinen normi on uusi ja kotoutumiskoulutuksen järjestäminen muuttuu 1.1.2025 sen siirtyessä kuntien vastuulle. Haittana on ollut ja on edelleen 1.1.2025 jälkeenkin se, että kotoutumiskoulutusta ei kokonaisuutena ole säädetty osaksi normaalia koulutusjärjestelmäämme ja osaksi ammatillisen koulutuksen järjestäjien tehtäviä. Tämä turvaisi kotoutumiskoulutuksen kehittämisen ja laadun varmistuksen sekä koulutukseen osallistujien mahdollisuudet hyödyntää ammatillisen koulutuksen järjestäjien monipuolista palvelutarjontaa. Kotoutumiskoulutuksen tavoitteet ovat yhteneviä ammatillisen koulutuksen tavoitteiden kanssa.

Mitä hyötyjä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Kotoutumiskoulutuksen laatu paranisi ja sille asetetut tavoitteet saavutettaisiin nykyistä nopeammin ja paremmin. Tiedot kotoutumiskoulutuksesta olisi helppo kerätä samoin kuin saada opiskelijapalaute vastaavasti kuin muustakin ammatillisesta koulutuksesta.

Mitä riskejä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

-

Millä tavalla normin kohteena olevaa tehtävää ja sen järjestämistä tulisi uudistaa?

Kotoutumiskoulutus tulee kokonaisuutena säätää osaksi koulutusjärjestelmäämme ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien tehtäväksi. Tämä vähentäisi byrokratiaa ja myös rahoitus voitaisi kohdentaa suoraan koulutuksen järjestäjille.

Tulisiko normin purkamisen, väljentämisen tai uudistamisen koskea samalla tavoin kaikenlaisia kuntia vai erityisesti tiettyntyyppisiä kuntia?

Kyllä.

Pitäisikö normin purkamista, väljentämistä tai uudistamista ensin kokeilla joidenkin kuntien kanssa?

Ei.

Hoks kirjausten määrän vähentäminen ammatillisessa koulutuksessa

Ehdotus purettavaksi, väljennettäväksi tai uudistettavaksi normiksi

Laki ammatillisesta koulutuksesta 44 § sekä laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä 9 §, valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta sekä näihin pohjautuvat viranomaisten ohjeistukset HOKS:n ja eHOKS:in tietosisällöstä.

Mitä haittoja kyseisestä normista on aiheutunut?

Henkilökohtaistaminen ja opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) laatiminen ja päivittäminen ovat opiskelijan ja opettajan tärkeä työkalu opiskelijan opintojen etenemisen sekä osaamisen varmistamiseksi. HOKS:in sisällön pitäisi keskittyä asioihin, jotka tukevat opiskelijan opintojen etenemistä ja osaamisen kertymistä. Nyt HOKS:n tietosisältö on laajentunut näiden lisäksi muihin eri käyttötarkoituksiin ja lisäksi eHOKS-palvelun käyttöönotto ja tiedonsiirtotarpeet ovat tehneet HOKS:sta raskaan ja ohjaavat HOKS:ia väärään suuntaan pois opiskelijan osaamisen hankkimisesta, opetuksesta, ohjaamisesta ja tukemisesta.

eHOKS-palvelusta ei ole hyötyä opiskelijan osaamisen hankkimiselle suhteessa sen viemään työmäärään opettajilta ja koulutuksen järjestäjiltä. Opettajan on kirjattava henkilökohtaisesti jokaisesta opiskelijasta lukuisia yksityiskohtaisia tietoja HOKS:iin, jotta koulutuksen järjestäjä voi siirtää nämä tiedot rajapintojen avulla eHOKS- ja KOSKI-palveluihin. eHOKS:ia varten opiskelijan HOKS:iin kerättävät kaikki tiedot eivät ole opiskelijan opettamisen ja ohjaamisen kannalta tarpeellisia. Opettajien työ on muuttunut opiskelijoiden kanssa tehtävästä opetus- ja ohjaustyöstä kirjaamispainotteiseksi tilastointityöksi.

Opettajien kirjaamistyön lisäksi HOKS:n tietosisällön runsas määrä ja jatkotiedonsiirtotarpeet kuormittavat kohtuuttomasti koulutuksen järjestäjiä. Esimerkiksi osassa oppilaitoksia on palkattu lukuisia HOKS-assistentteja, joiden tehtävänä on pitkälti

tietojen tarkastaminen ja selvittäminen eHOKS:in tiedonsiirtoa varten. eHOKS-palvelu on toiminnoiltaan hankala koulutuksen järjestäjille ja tiedonsiirrosta sinne on haasteita. Ohjeet eHOKS:sta ja tiedonsiirrosta sinne ovat monimutkaiset ja raskaat toteuttaa.

Tietojen kerääminen HOKS:iin, tarkastaminen ja siirtäminen eHOKS-palveluun vievät opettajalta tai koulutuksen järjestäjältä paljon aikaa ja resursseja. Tämä kaikki on pois opiskelijoiden opetuksesta, ohjauksesta ja tukemisesta.

Mitä hyötyjä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

HOKS:ia yksinkertaistamalla voidaan saada useiden satojen opettajien työaikaa lähiopetukseen ja opintojen ohjaamiseen. Yksinkertaisempi, vain osaamisen hankkimiseen, opetukseen, ohjaukseen ja tukeen keskittyvä HOKS muuttuu myös opiskelijoille ymmärrettävämmäksi ja toimivammaksi osaamisen hankkimisen tueksi. Myös koulutuksen järjestäjältä vapautuu merkittävästi aikaa ja resursseja eHOKS:n siirrettävien tietojen hoitamisesta. Vapautuvat aika opetukseen sekä parempi ohjauksen laatu edistävät opiskelijoiden valmistumista ja työllistymistä.

Mitä riskejä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Uudistuksen toteutus, järjestelmämuutokset ja muutokset ohjeistuksiin aiheuttavat jonkun verran työtä. Kokonaisuudessaan uudistus vähentää koulutuksen järjestäjien ja opettajien työtä, parantaa tiedon ja ohjauksen laatua ja vapauttaa aikaa opetukseen.

Millä tavalla normin kohteena olevaa tehtävää ja sen järjestämistä tulisi uudistaa?

HOKS:n tietosisältö:

HOKS kirjausten määrää ammatillisessa koulutuksessa tulee uudistaa. HOKS:n laajuus ja sisällöt pitäisi määritellä erikseen peruskoulusta juuri tulleele, TUVA-koulutusta käyvälle ja jo toisen asteen opintoja aiemmin suorittaneelle ja työelämässä kokemusta hankkineelle.

Laki opinto- ja tutkintorekisteristä (1705/2009, 9 §) sekä HOKS:n tietosisältö ja käsitteistö tulee tarkastella yhteistyössä Opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen sekä opettajien ja koulutuksen järjestäjien kanssa. Tässä tarkastelussa tulee selvittää, mitkä HOKS:n säännösten mukaisista tiedoista ovat opetuksen ja ohjauksen kannalta tarpeellisia ja mitkä tiedot tässä tarpeettomia. Tarpeettomien tietojen kirjaamisvelvoite HOKSiin pitää purkaa

eHOKS-palvelu:

eHOKS-palvelun tarpeellisuus, käyttäjäryhmät, käyttämämäärät ja hyöty opiskelijalle ja koulutuksen järjestäjälle sekä työnantajille tulee selvittää. Oleellisesta on, että raskasta järjestelmää ei pidetä KOSKI-tietojärjestelmän rinnalla, jos siitä ei ole selkeästi hyötyä käyttäjille.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tarvitsemien tietojen tiedonkeruu koulutuksen järjestäjän toiminnasta on toteutettava muulla tavoin kuin eHOKS:in kautta.

Tulisiko normin purkamisen, väljentämisen tai uudistamisen koskea samalla tavoin kaikenlaisia kuntia vai erityisesti tiettyntyyppisiä kuntia?

Kyllä

Pitäisikö normin purkamista, väljentämistä tai uudistamista ensin kokeilla joidenkin kuntien kanssa?

Ei.

Näyttöjen toteuttamisen muuttaminen tarkoituksenmukaiseksi

Ehdotus purettavaksi, väljennettäväksi tai uudistettavaksi normiksi

Laki ammatillisesta koulutuksesta 52 §

Mitä haittoja kyseisestä normista on aiheutunut?

Normi säätelee näyttöjen toteutuksen pääsääntöisesti työpaikoille käytännön työtilanteisiin. Perustellusta syystä näyttö voidaan kuitenkin järjestää myös muualla kuin työpaikalla. Normi ei ota huomioon alakohtaista eikä tutkinnonosa kohtaista järkevää ja tarkoituksenmukaista näytön toteutusta ilman, että se aina erikseen perustellaan. Tästä aiheutuu ylimääräistä byrokratiaa, joka vie aikaa ja hidastaa näyttöjen totutusta. Tämä aika voitaisiin käyttää opetukseen, ohjaukseen ja oppimisen tukeen sekä näyttöjen sujuvampaan järjestämiseen. Normi luo yleisesti vääristynyttä kuvaa näyttöjen toteuttamisesta, kun eri aloilla on isoja eroja siinä, missä ja miten näytöt järjestetään. Kaikkien näyttöjen järjestäminen työpaikoilla voi myös heikentää työpaikkojen halua tehdä yhteistyötä ammatillisen koulutuksen kanssa.

Mitä hyötyjä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

Byrokratia vähenee, kun säädetään opetushallitukselle toimivalta tutkinnon perusteissa määrätä milloin ja millaiset näytöt pitää järjestää työpaikoilla ja milloin ja millaiset näytöt voidaan järjestää muussa paikassa ja muulla tavoin. Tutkinnon perusteissa näyttötavasta päättäminen mahdollistaisi kunkin toimialan erityispiirteiden huomioon ottamisen. Tutkinnon perusteita tehtäessä pystytään arvioimaan mitä on tarpeen ja tarkoituksen mukaista näyttää työpaikoilla ja mikä ei. Esimerkiksi yksittäisten koneiden hallinnan tai tietyn teknisen suorituksen osaamisen näyttäminen voitaisiin toteuttaa kevyemmällä byrokratialla ja jopa paremmin oppilaitoksessa.

Uudistuksen myötä näytöt työpaikoilla painottuisivat enemmän kokonaisvaltaiseen ammatin ja siihen liittyvien prosessien hallintaan ja laajaan työssä vaadittavaa käytännön osaamiseen.

Näytöt ovat tärkeä osa osaamisen todentamista ja siksi on oltava normi, joka säätelee niiden järkevistä toteuttamisesta ja mahdollistaa riittävän ammattitaidon todentamisen luotettavasti.

Mitä riskejä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

-

Millä tavalla normin kohteena olevaa tehtävää ja sen järjestämistä tulisi uudistaa?

Näyttöjen toteutus normitettaisiin opetushallituksen määräämissä valtakunnallisissa tutkinnon perusteissa, jolloin alakohtaiset sekä tutkinnon osakohtaiset erityispiirteet on voitu ottaa huomioon.

Tulisiko normin purkamisen, väljentämisen tai uudistamisen koskea samalla tavoin kaikenlaisia kuntia vai erityisesti tiettytyyppisiä kuntia?

Kyllä

Pitäisikö normin purkamista, väljentämistä tai uudistamista ensin kokeilla joidenkin kuntien kanssa?

Ei.

4. KAIKKI

Työnhakuvelvoitteen purkaminen pohjoismaisesta työnhakumallista

Ehdotus purettavaksi, väljennettäväksi tai uudistettavaksi normiksi

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 2 luku 3 § sekä 3 luku 3 § sekä 1.1.2025 jälkeen Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 44 §, 46–48 §

Mitä haittoja kyseisestä normista on aiheutunut?

Alkuhaastattelu, jossa arvioidaan työnhakijan palvelutarve ja laaditaan työllistymissuunnitelma, järjestetään viiden arkipäivän kuluessa työnhakijaksi ilmoittautumisesta. Alkuhaastattelua edeltää tarvittaessa TE-toimiston tai kunnan yhteydenotto, jossa työnhakijan tilannetta kartoitetaan alustavasti ja annetaan tarvittaessa ohjeita esimerkiksi työttömyysetuuden hakemisesta. Työnhakija tapaa TE-toimiston tai kunnan virkailijan kahden viikon välein työnhaun kolmen ensimmäisen kuukauden ajan. Jokaisen tapaamisen tavoitteet määritetään työnhakijan yksilöllisten tarpeiden perusteella. Työnhakijan on haettava lähtökohtaisesti neljää työmahdollisuutta kuukaudessa. Velvoite on kaikille sama.

Nyt esimerkiksi opettaja, joka jää työttömäksi kesäkuussa, joutuu hakemaan töitä kesäkuukausien aikana, eikä hänen alansa töitä ole kesällä tarjolla. Hän joutuu toimimaan

näin myös siinä tapauksessa, että hänellä olisi jo tiedossa töiden jatkuminen taas elokuun alusta. Tämä työllistää turhaan TE toimiston sekä kunnan työntekijöitä ja tuhlaa resursseja henkilöihin, jotka eivät tarvitse kyseistä palvelua.

Mitä hyötyjä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

TE-toimiston ja jatkossa kunnan työhausta vastaavien henkilöiden työaika vapautuu niiden työnhakijoiden auttamiseen, jotka aidosti tarvitsevat palvelua saadakseen töitä.

Mitä riskejä normin purkamisesta tai väljentämisestä voi arvioida syntyvän?

-

Millä tavalla normin kohteena olevaa tehtävää ja sen järjestämistä tulisi uudistaa?

Sellaisten henkilöiden, jotka ovat työttömänä vain lyhyen aikaa ja joilla on jo tiedossa uusi, yli puoli vuotta jatkuva työ, voisivat ilmoittaa niin halutessaan, etteivät tarvitse TE-toimiston tai jatkossa kunnan työnhakijoiden palvelemisesta vastaavien henkilöiden apua työllistymisessä em. syistä johtuen. Heidät voitaisi tällöin vapauttaa työhausta em. syiden johdosta, eikä heille tarjottaisi apua työnhakuun, koska heillä on jo tiedossa työllistyminen lyhyen ajan sisällä.

Tulisiko normin purkamisen, väljentämisen tai uudistamisen koskea samalla tavoin kaikenlaisia kuntia vai erityisesti tiettyntyyppisiä kuntia?

Kyllä

Pitäisikö normin purkamista, väljentämistä tai uudistamista ensin kokeilla joidenkin kuntien kanssa?

Ei.